

מ"י 6366/08/22 - פלוני נגד תחנת משטרה - בני ברק

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

מ"י 6366-08-22 תחנת משטרה - בני ברק נ' פלוני

נוסח מותר לפרסום

לפני כבוד השופטת כריסטינה חילו-אסעד

המבקש: פלוני

באמצעות עו"ד יהונתן שרמן

נגד

המשיבה: תחנת משטרה - בני ברק

באמצעות עו"ד רפ"ק ניר גטניו ופקד מירב עזרא

החלטה

"בהיכנסו אל כלא מקפח אדם את חירותו. את חירותו מקפח אדם - את כבודו אין הוא מקפח. כבודו של אדם יהיה עמו באשר יילך ויבוא, וכבודו בכלא ככבודו אל מחוץ לכלא".

(עע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4) 136, 169)

לפניי בקשתו של **מר XXX** (להלן: **המבקש**) לפסיקת פיצוי בגין מעצר שווא לפי סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**).

עניינה של הבקשה הוא מעצרו של המבקש בחודש אוגוסט 2022 לצרכי חקירה, בחשד לביצוע עבירה של תקיפת בת זוג. המבקש, אדם נעדר עבר פלילי הסובל מפוסט טראומה;

תיק החקירה נסגר ומכאן שמתקיים תנאי הסף לדון בבקשה לפיצוי לפי סעיף 38;

בקשת הפיצוי נשענת על העילה העוסקת ב"נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי" וזאת לאור אופן החזקת המבקש בתחנת משטרת בני ברק בעת מעצרו כאשר, לאחר שלא נקלט במתקן מעצר של שב"ס לאור עומס עצורים, הוחזק בתחנת המשטרה כשהוא אזוק בכל העת - בחלק מהזמן כבול לכסא, ובפרק זמן אחר מוטל על מזרן בתחנה כבול בידיו וברגליו למשך הלילה;

המסגרת העובדתית אינה נתונה במחלוקת ועל כן הדיון יתמקד בשאלת ההצדקה למתן פיצוי בגין החזקת המבקש באופן שבו הוחזק.

הרקע לבקשה, עמדות הצדדים וההליך עד כה

1. המבקש נעצר ביום 03.08.2022 בשעה 1:45 והובא לבית המשפט באותו היום בצירוף בקשה להארכת מעצרו. בקשת המעצר ייחסה למבקש ביצוע עבירות של תקיפה סתם כלפי בת זוגו, לפי סעיף 382(ב)(1) לחוק העונשין, תשל"ז-1977. באותו יום הווארך מעצרו של המבקש עד ליום 05.08.2022. לאחר תום הדיון ולאחר שהסניגור הפנה את בית המשפט לכך שהמבקש סובל מפוסט טראומה, ניתנה החלטה נוספת בפתקית: **"הסניגור הפנה את תשומת הלב לכך שהחשוד סובל מפוסט טראומה ונוטל תרופות. לתשומת לב גורמי הרפואה בשב"ס - החשוד ייבדק עוד היום ויסופקו לו התרופות להן הוא זקוק"**.

2. ביום 05.08.2022 הוגשה בקשה שניה להארכת מעצרו למשך 5 ימים נוספים, ועניינו הובא לפני. באותו מועד הוריתי על שחרורו של המבקש בערבויות ובתנאים מגבילים הכוללים, בין היתר, מעצר בית למשך שלושה ימים. החלטת השחרור נשענה על העובדה כי החקירה לא התקדמה מאז הדיון הראשון ולא היה צפי קונקרטי להתקדמותה, וכי מסוכנותו של המבקש אינה גבוהה, אלא בינונית, ואף הומלץ בהערכת המסוכנות שצורפה לתיק החקירה על השמתו בחלופת מעצר שעניינה "הרחקה מהבית עד מעצר בית". בנוסף, התייחסתי גם לפגיעה הקשה בזכויותיו של המבקש, כאשר התברר במהלך הדיון כי לאחר שהווארך מעצרו לראשונה הוחזר המבקש לתחנת המשטרה והוחזק כשהוא אזוק בידיו וברגליו למשך לילה שלם, כשהוא לן באופן זה על מזרן שהונח על רצפת התחנה. כתבתי כך:

"אין להכביר מילים על כך שמדובר בתנאים פוגעים ופוגעניים ובהחזקה שאין מקום לה. והוראות החוק מחייבות כי עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהא בהם כדי לפגוע בכבודו ובבריאותו.

התנאים שנפרשו לפני אינם תנאים הולמים, פוגעים פגיעה קשה בזכויותיו הבסיסיות של החשוד.

הפגיעה היא כפולה, הן הותרו בתחנת המשטרה בתנאים שאינם הולמים, והן החזקתו כשהוא כבול בידיו וברגליו.

היחידה החוקרת ציינה כי קיימת מצוקת כליאה ועל כן לא ניתן היה להעביר את החשוד לבית מעצר.

דעתי אינה נוחה מכך שתיק החקירה אינו כולל התייחסות ולו ברמז לניסיונות שביצעה היחידה החוקרת על מנת להעביר את החשוד לבית מעצר וכן להחלטה שהתקבלה בדבר כבילתו בידיו ורגליו כשהוא שוהה בתא שהייה בתחנה.

ברור הוא כי על המשטרה להקפיד הקפדה יתרה על קיום זכויותיהם של חשודים ועצורים. (עמ' 9).

בתום ההחלטה ביקשתי התייחסות מפקד היחידה החוקרת לדברים שעלו בדיון.

3. להשלמת התמונה יובהר כי מעצרו של המבקש בא בתקופה שבה התמודד שב"ס עם מצוקת כליאה חריפה אשר בעטייה לא ניתן היה לקלוט עצורים במתקני מעצר של שירות בתי הסוהר, ואלה הוחזקו לא אחת בתחנות משטרה, ואף לתקופות ממושכות, בתנאים שלא עלו בקנה אחד עם הוראות הדין באשר לאופן החזקת עצורים ותנאי ההחזקה הנדרשים לפי חוק המעצרים והתקנות שהותקנו על פיו.

תגובות הצדדים - היחידה החוקרת, קצין פיקוח ובקרה מרחב דן, המבקש

4. בתגובה הראשונה שהוגשה מטעם היחידה החוקרת, ביום 04.08.2022, צוין כי "מזה כמה חודשים מתמודדת משטרת ישראל עם צמצום מקומות הכליאה בשב"ס. בהיעדר מקומות כליאה בשב"ס נאלצת משטרת ישראל לחפש פתרונות כליאה לעצורים ששב"ס מסרב לקלוט"; צוין כי בעניינו של המבקש נעשו ניסיונות לאתר מקום כליאה בשב"ס, ללא הצלחה, וכי המבקש הועבר באותו הלילה לבדיקה פסיכיאטרית בבית החולים תל השומר ונקבע כי הוא כשיר למעצר. עוד הובא בתגובה זו כי לאור ריבוי עצורים בתחנת בני ברק באותה העת, שחלקם תושבי שטחים, המבקש הוחזק **מחוץ לתא שהייה, כשהוא אזוק בידיו ורגליו מחשש לבריחתו או פגיעה בעצמו או באחרים**, וכי סופקו לו מזרון ומזון, ולמחרת היום הועבר לחזקת שב"ס.

5. בנוגע למענה זה קבעתי ביום 08.08.2022 כי **"הותרת החשוד על מזרון בתחנה כשהוא אזוק בידיו ורגליו אינה עולה בקנה אחד עם דרישות הדין. מצופה כי מקרה שכזה לא יישנה"**.

6. ביום 15.08.2022 התקבלה בקשת הסניגור לפסיקת פיצוי. בקשת הסניגור הועברה לקבלת תגובת היחידה החוקרת ובהמשך, הוגשו תגובות נוספות, הן על ידי היחידה החוקרת והדרג המרחבי במשטרת ישראל, והן על ידי הסניגור; ביום 25.10.2022 התקיים דיון ארוך ומשמעותי בו נפרסו טענות הצדדים בהרחבה, כאשר גם לאחר הדיון ניתנה שהות לצדדים להשלים התייחסות בכתב.

7. עמדות הצדדים כפי שעלו מהתגובות ומהדיון והעובדות שהתבררו:

א. קצין הפיקוח והבקרה של מרחב דן, בתגובתו מיום 18.08.2022, התנגד למתן פיצוי. בתגובה תוארה שוב מצוקת הכליאה ונמסר כי, ככלל, משהוחלט שחשוד ילון בתחנה לאחר מאמציה של משטרת ישראל למציאת פתרונות לינה, נעשים מאמצים להקל את תנאי הלינה, אלה כוללים שימוש במזגן, מזרון ומזון. סיטואציה זו מאפשרת לחשודים לזכות בזמינות ומענה השוטרים לבקשותיהם, לעיתים אף בתדירות גבוהה יותר מזו של חשודים שלנים בתאי מעצר. עוד נמסר כי תאי שהייה אינם מוגדרים כתאי מעצר, אך התנאים בהם לעיתים טובים יותר כאמור לעיל ומשכך, במהות לא נפגעו זכויותיו של המבקש ללינה; **לעניין כבילת חשודים נמסר כי מדובר בצורך מבצעי על מנת למנוע בריחת עצורים. בשל העובדה כי תנאי האבטחה בתאי שהייה נמוכים יותר מתאי מעצר, קם הצורך בכבילת העצורים.** מאחר והמבקש הוחזק באזור תא שהייה במקום שמופרד מהעצורים, **מקום לינתו לא היה מאובטח ונדרשה כבילתו.** לבסוף, נמסר כי פסיקת פיצוי לטובת המבקש עלולה להעביר מסר שלילי לציבור.

ב. במהלך הדיון שהתקיים ביום 25.10.2022 הרחיבו הצדדים בטיעונים ובהנמקות, כל צד על פי עמדתו. הסניגור הפנה, בין היתר, לדו"ח ביקורת של הסנגוריה הציבורית המתייחס לתנאים בתאי המעצר שבתחנות המשטרה,

לרבות בתחנת בני ברק; לדברי הסניגור, האופן בו הוחזק המבקש, אליו התייחס קצין הפיקוח והבקרה המרחבי כיתרון עבור העצור, מהווה הפרה של הזכויות; הסניגור הדגיש כי אין מדובר בפגיעה בזכויות במובן המשפטי, כגון זכות ההיוועצות או הזכות להליך הוגן, אלא **פגיעה בכבודו כאדם**, בניגוד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו; בשים לב שהמבקש סובל מפוסט טראומה, הסניגור עתר להעמיד את הפיצוי על סך של 5,000 ₪.

ג. נציגי היחידה החוקרת חזרו בדיון על התגובות שהוגשו, ציינו כי לא איתרו מקרים בפסיקה המתייחסים לשאלה מהן "נסיבות אחרות" המצדיקות פיצוי, טענו כי מקומה של הבקשה הוא בתביעה אזרחית ולבסוף ביקשו שהות להשלים מסמכים נוספים וכן התייחסות הנוגעת להצדקה הנורמטיבית לכבילתו של המבקש כפי שנעשה.

ד. **בדיון זה התברר כי כבילתו של המבקש בתחנת המשטרה לא הסתכמה בהלנתו על מזרן בתחנה באחד הלילות, כשהוא כבול בידיו וברגליו, אלא שהמבקש נכבל בהזדמנויות נוספות גם לכסא, כפי שהובא מפיו:**

"ביום שנעצרתי בחצות הייתי אזוק על כיסא ידיים ורגליים, עד הבוקר. עד שלקחו אותי לדיון. לא קבלתי מזרן באותו לילה ולא ישנתי. בדיון בהארכת המעצר החזירו אותי לתחנה. ישבתי על כיסא עד שבסביבות 12 לקחו אותי לשיבא בית חולים פסיכיאטרי ברביעי בלילה, חזרנו לפנות בוקר ורק אז הביאו לי מזרן ושכבתי, עד הבוקר ובבוקר הייתי אזוק ידיים ורגלים. בבוקר התפנה התא, לקחו את העצורים שם לבית המשפט, הכניסו אותי לתא ועדיין הייתי אזוק. האיזוק היה רצוף. לשאלת ביהמ"ש אם ביקשתי ללכת לשירותים - אז הורידו לי ומישהו לקח אותי. זה היה סיוט." (עמ' 18)

8. לתגובת ב"כ היחידה החוקרת שהוגשה לאחר הדיון צורפו המסמכים הבאים: ניסיון לאיתור מקום כליאה בשב"ס, הנחיות אג"מ מרחב דן בנושא ליווי ושמירה על עצורים (להלן: **הנחיות הכבילה**), נוהל אג"מ 02.220.044 "כבילת עצורים" (להלן: **נוהל הכבילה**) וסיכום הבדיקה הפסיכיאטרית שנערכה בבית החולים תל השומר. נטען בתגובה כי נעשו ניסיונות טלפוניים רבים נוספים לאתר מקום כליאה עבור המבקש אך אלה לא תועדו, כי בתחנת בני ברק אין תאי מעצר אלא תאי שהיה, כי לאור ריבוי עצורים בתחנה לא היה בנמצא הסדר מיגון הולם למנוע את הסיכונים הנשקפים מהמבקש, כי הכבילה התחייבה גם מאופי העבירה ומכך שהוא הוחזק מחוץ לתא שהיה ועל מנת למנוע הימלטותו או פגיעה בעצמו ובאחרים. בסעיף 9 לתגובה נכתב כך:

"החשוד היה אזוק לכל אורך מעצרו ועד הבאתו לבית המשפט ולאחר הארכת מעצרו וכלה עם הבאתו לתחנה ועד שנקלט בבית מעצר תל אביב. לנוכח האמור לא ניתן לדעת באופן מדויק את מספר השעות בהן היה העצור אזוק."

9. הסניגור בתגובתו טען כי המסמך שצורף נעדר הבהרה ופירוט באשר למי מבין העצורים המנויים בו נעשה ניסיון לאתר מקום כליאה ומהו טיב החיפוש הנטען; עוד נטען כי המסמך מתייחס לניסיון לאיתור מקום מעצר ביום 04.08.2022 (נכתב בשעה 07:11), קרי: לאחר ההפרה הנטענת וכי אין אינדיקציה לטענה בעלמא כי בוצעו התקשרויות נוספות בעניין זה; עוד הפנה הסניגור לכך שמסעיף 9 לתגובת המשיבה עולה שמדובר **בכבילה משך עשרות שעות**, המהווה הפרה נוספת על ההפרה שבהחזקתו במקום המנוגד לדרישות החוק.

דיון והכרעה

לאחר שקילת טיעוני הצדדים בעל פה ובכתב, על צרופותיהם, ולאחר עיון בתיק החקירה, מצאתי כי בקשת המבקש מבוססת וכי יש מקום לפסוק עבורו פיצוי.

החזקתו של המבקש בתחנת משטרת בני ברק כשהוא כבול, באופנים שונים, בכל פרק הזמן שבו שהה בתחנה, לרבות כבילה לכסא מרגע מעצרו ועד שעות הבוקר וכבילתו בידיו וברגליו למשך הלילה העוקב כשהוא שכוב על מזרן בתחנה, והמשך הכבילה גם ביתר הזמן בו שהה בתחנה - מהווה החזקה בתנאים קשים ומבישים שלא היתה לה הצדקה עניינית על פי הוראות הדין והנהלים. מדובר בהתנהלות שאינה עולה בקנה אחד עם החובה לשמור על כבודם של חשודים ועצורים.

המסגרת הנורמטיבית - פיצוי בגין מעצר שווא

10. הסמכות לפסוק פיצוי בגין מעצר שווא קבועה בסעיף 38(א) לחוק המעצרים הקובע:

"נעצר אדם ושחרר בלא שהוגש נגדו כתב אישום, ומצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצר, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי האדם, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לו פיצוי על מעצרו והוצאות הגנתו בסכום שיקבע בית המשפט."

תנאי מקדמי - נעצר אדם ושחרר בלא שהוגש נגדו כתב אישום

11. ברע"פ 2707/17 פלוני נ' מדינת ישראל (06.07.2017) קבע בית המשפט העליון כי על מנת להורות על פיצוי בגין מעצר שווא לפי סעיף 38 נדרש תנאי נוסף והוא סיומו של ההליך בגינו נעצר חשוד ללא הגשת כתב אישום.

12. כאמור, תיק החקירה בעניינו של המבקש נסגר מבלי שהוגש כנגדו כתב אישום, ולפיכך הונחה התשתית לדיון בבקשתו לפיצוי.

העילה לפיצוי - קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי

13. אין חולק כי בקשת הפיצוי אינה נשענת על העילה הראשונה לפי סעיף 38 שעניינה "לא היה יסוד למעצרו", שכן מדובר במי שמעצרו הוארך בהחלטה שיפוטית, אלא על החלופה השנייה בסעיף 38(א) שעניינה "נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי".

14. מדובר בעילה כללית ועמומה המשמשת כ"עילת סל" לתוכה ניתן ליצוק תוכן ספציפי והיא מאפשרת לבית המשפט שיקול דעת רחב לפסוק פיצוי בהתאם לנסיבות (ע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל (נבו) 22.01.2002; ע"פ 7826/96 רייש נ' מדינת ישראל (08.05.1997)).

רקע - מצוקת הכליאה והחזקת עצורים בתחנות

15. סעיף 9 לחוק המעצרים מורה כי עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו, ויהיה זכאי לתנאי תברואה והיגיינה הולמים, לטיפול רפואי לשמירה על בריאותו ולתנאי השגחה מתאימים על פי דרישת רופא. כן יש לספק לכל עצור מיטה, מזרן ושמיות ולאפשר לו החזקת חפצים אישיים.

16. סעיף 7 לחוק המעצרים מורה כי עצור יוחזק במקום מעצר באחריות משטרת ישראל או שירות בתי הסוהר, שהשר לביטחון פנים הכריז עליו כמקום מעצר או במקום פיקוח כהגדרתו בסעיף 22 לחוק. זאת, בהתאם לתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר), תשנ"ז-1977 (להלן: **תקנות המעצרים**). חלק מתחנות המשטרה לא הוכרזו כמקום מעצר ואין בהן תאים המתאימים להלנת עצורים. בתחנות אלה, קיימים "תאי שהיה" או "תאי המתנה" שאינם מיועדים להלנה או להחזקה ממושכת של עצורים,

אלא להחזקה לפרקי זמן קצרים, עד לקליטתם של העצורים במתקני מעצר הכוללים תאי מעצר מוסדרים. "תאי שהיה" מכילים בדרך כלל דרגש מבטון או מברזל ואין בהם שירותים, מקלחת או אמצעים אחרים להחזקה ראויה של עצורים.

אין מחלוקת כי תחנת בני ברק לא הוכרזה כמקום מעצר וכי התאים בתחנה הם תאי שהיה.

17. כאמור, בתקופה בה נעצר המבקש, התמודד שירות בתי הסוהר עם עומס במתקני המעצר ובבתי הסוהר אשר הוביל למצוקת כליאה בעטייה לא ניתן היה לקלוט עצורים נוספים בשירות בתי הסוהר. מציאות זו הביאה יחידות חקירה להחזיק עצורים בתחנות משטרה, לא אחת לתקופות ממושכות ולא אחת בתאי שהיה שאינם תאי מעצר, כאשר גם תאי מעצר בתחנות משטרה אשר הוכרזו כ"מקום מעצר" אין בהם כדי לספק את מלוא התנאים הנדרשים על פי החוק והתקנות (ר' הסניגוריה הציבורית, דוח מיוחד על רקע משבר הלנתם של עצורים בתחנות המשטרה, אוקטובר 2022).

18. החזקת עצורים בתחנות המשטרה בתנאים שאינם מאפשרים העמדת מלוא הזכויות הנדרשות על פי דין הובילה, לא אחת, לשחרורם של חשודים ונאשמים ממעצרם באותה תקופה והביאה, כאמור, גם להגשת עתירה לבג"ץ (ר' בג"ץ 6019/22 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לבטחון פנים ואח', ופירוט ההחלטות המובאות בעתירה; העתירה נמחקה בהסכמה ביום 10.01.2023).

כבילת המבקש בתחנה

19. מצוקת הכליאה השליכה גם על המבקש אשר, הוחזק בתחנת משטרת בני ברק משעת מעצרו ועד לקליטתו בשב"ס עובר לדיון השני בעניינו. אלא שבעניינו של המבקש חבר נתון נוסף המעמיד את עניינו בדרגת חומרה נוספת שכן, **בזמן שהייתו ביחידה החוקרת הוחזק המבקש כשהוא כבול, בדרכים שונות, ולפרקי זמן משמעותיים:**

המבקש נעצר ביום 03.08.2022 בשעה 01:45 והוחזק בתחנת משטרת בני ברק עד להעברתו למשמורת שב"ס בלילה שבין 04.08.2022 ו-05.08.2022. משעת מעצרו ועד להבאתו בפני בית המשפט לדיון הראשון בהארכת מעצרו המבקש על כסא בתחנה, עד שעות הבוקר, כשהוא כבול. לאחר תום הדיון הראשון בעניינו בבית המשפט, ביום 03.08.2022 המבקש הוחזר לתחנה והוחזק על כסא. בשעות הלילה באותו יום נלקח לבדיקה במיון פסיכיאטרי והוחזר לתחנה, במועד זה סופק לו מזרן, מחוץ לתאי שהיה, והוא נכבל בידיו וברגליו, כך לאורך כל הלילה. על פי תיאור המבקש, רק בבוקר כשהתפנה תא שהיה הוא הוכנס לתא, גם אז נותר אזור. בשלב מסוים באותו יום, עובר לדיון השני בעניינו בבית המשפט, נקלט המבקש במתקן מעצר בשב"ס ומשם הובא לבית המשפט.

20. גם אם עמדה המשיבה בפני מצב חריג שבו "נכפה" עליה, שלא בעטייה, להחזיק את המבקש בתחנה, מבלי שיהא בכך משום הצדקה לדבר, היה עליה לפעול כמידת יכולתה על מנת לצמצם את הפגיעה בזכויותיו של המבקש, אשר נפגעות ממילא מהחזקתו בתחנה.

21. היחידה החוקרת אישרה בתגובתה, כפי שהובאה לעיל, כי "החשוד היה אזור לכל אורך מעצרו ועד הבאתו לבית המשפט ולאחר הארכת מעצרו וכלה עם הבאתו לתחנה ועד שנקלט בבית מעצר תל אביב". כאשר זו המסגרת העובדתית והיא אינה במחלוקת, יש לבחון האם היתה הצדקה חוקית לכבילתו של המבקש בתחנה והאם נעשו כל המאמצים לצמצם את היקף ומשך הפגיעה בגופו ובכבודו של המבקש.

22. המשיבה הפנתה לסעיף 5 ח **לנוהל הכבילה** שעניינו "עקרונות הכבילה במקום שאינו ציבורי" וקובע:

(1) אין לכבול עצור במקומות בהם קיימים הסדרי מיגון (כגון בתי מעצר) שיש ביכולתם למנוע את הסיכונים הנשקפים מהעצור.

(2) במקומות אחרים שאינם ציבוריים, ההחלטה האם לכבול עצור תתקבל על פי שיקול דעתו של השוטרי המלווה תוך איזון בין הסיכונים הנשקפים מהעצור כגון ניסיונות הימלטות קודמות, התנהגותו בעת המעצר ובעת ביצוע העבירה בה נחשד, אל מול התנאים השוררים במקום והאפשרויות למניעת סיכון להימלטותו.

"מקום שאינו ציבורי" מוגדר בנוהל כ"מקום שכלל לציבור אין גישה אליו, דוגמת - שטחים מוגדרים בתוך מתקני משטרה (למשל תאי המתנה/שהייה), תאי מעצר ומסדרונות פנימיים של בתי המשפט, במקומות המיועדים לליווי עצורים מתא המעצר בביהמ"ש ואליו".

המשיבה הפנתה גם לסעיף 2(ג) **להנחיות הכבילה** המפרט סוגי עצורים שיש לכבול אותם (במקום שאינו ציבורי) ובפרט לתת הסעיף המתייחס לעצורים שביחס אליהם **"תנאי הסביבה מעלים חשש אצל השוטרי שהעצור עלול להימלט"**.

23. מוכנה אני להניח, כגישת המשיבה, כי המקומות בהם הוחזק המשיב בתוך התחנה אינם "מקום ציבורי" אף שניתן היה להעלות גם ספק בקשר לאבחנה זו, ככל שהיא נוגעת למסדרונות התחנה הנגישים לאזרחים או לשטחים אחרים שאינם תאי שהייה או מעצר. הדברים אמורים בפרט לאור העובדה כי המבקש נכבול במקומות שונים בתחנה ולא מן הנמנע כי בחלקם היו אלה מקומות שניתן להתייחס אליהם כמקומות ציבוריים. כאמור, איני מוצאת להכריע בשאלה זו שכן לטעמי, לא היה מקום לכבול את המבקש באופן שהדבר נעשה גם על פי כללי הכבילה במקומות שאינם ציבוריים, שהם כללים מתירנים יותר מאשר כבילת עצורים במקום ציבורי האסורה לפי סעיף 9א **לחוק המעצרים**, למעט במקרים החריגים המפורטים בסעיף.

24. לשם השלמת ההתייחסות הנורמטיבית ראוי להפנות גם לתקנה 18 **לתקנות המעצרים** הקובעת את הכללים לשימוש באמצעי ריסון, לרבות כבילת אדם, וזאת אם היה חשש סביר שעצור עומד להימלט או לפגוע או לגרום נזק גוף או רכוש. נדרש כי השימוש באמצעי זה היה בלתי נמנע להשגת המטרה תוך ושהשימוש בכוח יהיה במידה הסבירה הנחוצה להשגת המטרה ולא "משך לאחר השגתה; וכן לפקודת המטה הארצי 12.03.01 **"הטיפול בכלואים בתאי מעצר שבאחריות משטרת ישראל"** המורה בסעיף 4(א)(8) כי כבילת כלוא במקום מעצר תיעשה רק אם יש חשש סביר שהוא עלול לפגוע בעצמו או באחרים וזאת על פי הקבוע בנהלי אג"מ. כמו כן, עובדת הכבילה תתועד ביומן היחידה ויוגבר הפיקוח על העצור.

"שיקול דעתו של השוטרי" והאיזונים הנדרשים

25. עיון בתגובת המשיבה מלמד כי לשיטתה, מאחר שהמבקש הוחזק מחוץ לתא השהיה, מאחר שדובר על חשוד בעבירה של תקיפת בת זוג אשר הודה בחקירה כי "תפס לה את הידיים והחזיק בה" הרי ש"לא היה מנוס מלאזוק את החשוד במשך כל שהותו בתחנה או מחוצה לה" (סעיף 7 לתגובתה המשלימה של המשיבה מיום 22.11.22).

26. יוצא אפוא כי כבילתו של המבקש היתה תוצר לוואי של החלטת המשיבה שלא להכניסו אל תוך תא השהיה, שכן, אילו הוכנס לתא, לא ניתן היה לכבול אותו, אלא אך ורק כאמצעי ריסון ובהתקיים רשימת תנאים המפורטים בסעיף 7 להנחיות הכבילה.

27. עיון בתיק החקירה אינו מאפשר להתחקות אחר שיקול הדעת אשר הופעל בעת כבילתו של המבקש, בזמנים השונים. ההחלטות על כבילת המבקש לא תועדו בתיק החקירה, זאת בניגוד לנדרש על פי סעיף ט' לנוהל הכבילה, אליו הפנתה המשיבה עצמה. העדר תיעוד להחלטה זו, אינו מאפשר לבחון את הבסיס העובדתי והמשפטי אשר ניצב לנגד עיני מי שהחליט על כבילתו של המבקש, והאם נבחנו אפשרויות אחרות שיש בהן כדי

למנוע את הסיכון הנטען, תוך פגיעה מידתית יותר בכבודו ותוך שקילת אפשרויות האבטחה השונות הקיימות בתחנת המשטרה.

28. בהעדר תיעוד לקבלת ההחלטות בזמן אמת, בדיקה הדברים בדיעבד על מובילה למסקנה כי בבחינת האיזון בין הסיכונים הנשקפים מהמבקש אל מול התנאים השוררים בתחנת המשטרה והחשיבות שבשמירה על כבודו של המבקש - נפל פגם בשיקול הדעת עת הוחלט על כבילתו ללא סייגים ולפרקים ארוכים כפי שנעשה.

29. המבקש, כאמור, נעדר עבר פלילי, ולא נטען כי בעברו ניסיונות הימלטות קודמים. **לא נצפתה ממנו התנהגות חריגה בתחנה** שהצדיקה נקיטה באמצעי ריסון, כגון התפרעות או התנגדות למעצר, והוא לא ביצע כל פעולה שיש בה כדי להקים את הסברה שהוא עלול לסכן את עצמו, אחרים או לשבש את סדרי המקום.

אף שיוחסה לו עבירת אלימות כלפי בת זוגו, לא דובר על אלימות ברף גבוה או ברמת אכזריות שמצביעה על מסוכנות בעצמה גבוהה, לא כל שכן כאשר הערכת המסוכנות שנמצאת בתיק החקירה המליצה, כאמור, על שחרורו בתנאים מגבילים, וכאשר בבדיקה הפסיכיאטרית שבוצעה לו באותו לילה (ואשר תוצריה לא היו בתיק החקירה, אף שהיה מקום לקבלם בזמן אמת) נמצא כי **"אין עדות למסוכנות מידית לעצמו או לאחרים"**.

30. זאת ועוד, המבקש נלקח לבדיקה פסיכיאטרית ביום 03.08.2022 בלילה. כאמור, ממצאי הבדיקה התקבלו רק בשלב מאוחר יותר לתיק החקירה (במסגרת צו להמצאת מסמכים). עיון בהם מלמד כי **המבקש סובל מפוסט טראומה** וכי לאחרונה פנה על רקע תסמינים של דיכאון והומלץ לו על טיפול. בסיכום הבדיקה הומלץ על טיפול פסיכיאטרי במאסר או בקהילה. לא הובהרה הסיבה שבגינה העתק הבדיקה לא היה בתיק החקירה, שעה שהמבקש נלקח על ידי שוטרי המשיבה לבדיקה והוחזר לתחנה. היה על היחידה החוקרת לפעול בזמן אמת להכללת מסמך הבדיקה בתיק החקירה, ולהתייחס גם למיהות המבקש במסגרת קבלת החלטותיה בעניינו.

31. על פי המסמכים שהגיש הסניגור בדיון, פניית המבקש לקבלת טיפול פסיכיאטרי היתה ביום 31.07.2022, שלושה ימים עובר למעצרו. הומלץ על טיפול תרופתי ומסיבה זו ביקש הסניגור, לאחר ההחלטה על מעצרו, להפנותו לבדיקה רפואית על מנת שיקבל את הטיפול הנדרש, וניתנה החלטה בהתאם. אלא שהמבקש הוחזר לתחנה לאחר הדיון (ונכבל), ונלקח לבדיקה פסיכיאטרית רק בחצות הלילה.

32. בנוסף, לאחר שחרורו ממעצר פנה המבקש, באופן עצמאי, לטיפול פסיכיאטרי נוסף. בסיכום הביקור שהגיש הסניגור נרשמו הדברים הבאים:

"לפני ארבעה ימים היה במיון במוסדנו בזמן שהיה במעצר... בבדיקתו מדבר באופן פרסברטיבי על טראומה, לא נרדם, רואה את השוטרים, חושב שהם רודפים אחריו, חוזר על הדברים שוב ושוב, טוען שהמעצר דפק לו את המוח, שהוא פגוע טראומה".

33. אשר לניסיונות היחידה החוקרת לאתר עבור המבקש מקום החזקה בשב"ס, המסמך שצורף אינו מהווה תיעוד מלא והולם. מדובר במסמך לאקוני בו מוזכר שמו של המבקש ביומן התחנה, יחד עם עצורים נוספים כשבמסמך מופיע המשפט "מחפשים לו מקום" כאשר לא ניתן ללמוד ממנו באם מתייחס לכלל העצורים המופיעים ביומן או לעצור ספציפי. היה על היחידה החוקרת לתעד, אפוא, בכתב, בתיק החקירה את הניסיונות וההתקשרויות אשר בוצעו כדבריה לאיתור מקום החזקה ראוי עבור המבקש.

34. סעיף 1(א) לחוק המעצרים מורה כי **"מעצרו ועיכובו של אדם יהיו בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו"**. סעיף 9(א) לחוק המעצרים קובע כי **"עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו"**.

35. לא שוכנעתי כי היה צורך או הצדקה לכבילתו של המבקש לאורך כל שעות שהייתו בתחנה ובאופנים שונים. **לא נשקלו אמצעי אבטחה אחרים שיש בהם כדי לספק את הצורך בשמירה על בטחונו של המשיב ועל ובטחון הציבור ולמנוע הימלטותו תוך פגיעה בכבודו במידה פחותה יותר, וגם לו היתה הצדקה נורמטיבית תחילית לכבילה, ולא כך הוא, היה מקום לבחון את אופן הכבילה ומשכה ולערך בחינה חוזרת במהלך שהייתו בתחנה, על מנת לברר את נחיצות המשך הכבילה, כולה או חלקה.**

המבקש נאזק שעות רבות וארוכות, במצטבר, כשהוא חסר יכולת תנועה ממשית. המבקש הוחזק כשהוא מוטל כבול כחיה על מזרן בתחנה למשך הלילה - מחזה שהדעת מתקשה לדמיין. לא ניתנה הדעת גם למצבו הנפשי הרגיש של המבקש והעובדה כי הוא סובל מפוסט טראומה וכי החזקתו בדרך זו עשויה להחמירו ולגרום לפגיעה נוספת. ההחלטות שהתקבלו בעניינו של המבקש לא תועדו בכתב, ולא ניתנה התייחסות על ידי דרג הפיקוד בתחנה להתנהלות הנוגעת אליו.

36. מדובר בהתנהלות פוגענית, בלתי סבירה ובלתי מידתית. התנהלות שלא ניתן להצדיקה או להשלים עמה, העומדת בניגוד לערכים שהותוו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

טענת היחידה החוקרת כי דרך החזקה זו - הכוללת מופעים שונים של כבילה לשעות ארוכות ומתמשכות - מיטיבה עם המבקש יותר משהייה בבית מעצר וכי לא נפגעו זכויותיו כלל - אינה טענה שניתן לקבלה.

37. **כבילתו של אדם היא אקט פוגעני ומשפיל.** גם כאשר אין מנוס מכבילת אדם, יש להפעיל שיקול דעת זהיר ולנקוט באקט זה לפרק הזמן המינימלי הנדרש, תוך בחינה חוזרת של ההצדקה לכבילה (בש"פ 654/20 פלוני נ' מדינת ישראל (26.01.2020)). לא התרשמתי כי כך נהגה המשיב בעניינו של המבקש. העיקרון על פיו על המשטרה לבצע הליכי חקירה ומעצר באופן שלא יביא לפגיעה בלתי מידתית בכבוד האדם ותוך שמירה על הוראות הדין, הופר במקרה זה. הפגמים הפרוצדורליים והמהותיים שנפלו בהליך מעצרו מצדיקים לפיכך פיצוי מכוח העילה השנייה שבסעיף 38(א) לחוק המעצרים.

סכום הפיצוי

38. תקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982 (להלן: **תקנות הפיצוי**) קובעות את הסכום לפיצוי בגין מעצר שווא. תקנה 8 קובעת כך:

"(א) סכום הפיצוי המרבי בעד יום מעצר או מאסר הוא החלק ה-25 של השכר החדשי הממוצע במשק ביום מתן החלטת בית המשפט לענין הפיצוי, כפי שקבע שר העבודה והרווחה בהודעה לפי סעיף 198א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשכ"ח-1968.

(ב) סכום הפיצוי המרבי בעד חלקי יום מעצר או מאסר יחושב כחלק היחסי של הפיצוי המגיע לפי תקנת משנה (א)."

תקנות הפיצוי הותקנו בשנת 1982, מכוחו של סעיף 32 לפקודת סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 אשר עסקה במעצר חשודים עובר לחקיקת חוק המעצרים. התקנות לא תוקנו לאחר כניסת חוק המעצרים לתוקף.

39. כידוע, בבסיס חקיקתו של חוק המעצרים עמדה הזכות החוקתית לחירות אשר עוגנה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ועמדו עקרונות הבסיס לפיהם "אין מעצר ועיכוב אלא בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו" (סעיף 1(א)), החובה לשמור כי "מעצרו ועיכובו של אדם יהיו בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו" (סעיף 1(ב)) והחובה להבטיח את עיקרון הפגיעה המינימלית על פיו השימוש בהליך המעצר ייעשה

כאמצעי אחרון בלבד (בש"פ 1000/05 חסיד נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(6) 385, 391).

40. לאחר חקיקת חוקי היסוד נקבע כי יש לפרש דברי חקיקה ברוחם ובהשראתם של חוקי היסוד (דנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(4) 589). לעניין זה יפים דבריה של הנשיאה (בדימוס) ד' בייניש בע"פ 5121/98 טור' יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי ואח' (פורסם בנבו, 04.05.06):

"המעמד שניתן לזכויות היסוד של האדם מאז הוחקו חוקי היסוד בשנת 1992 נתן משקל רב יותר להתחשב בזכויות האדם המוגנות, ובנסיבות מתאימות אף גדל המשקל שיש לייחס להן לעומת ערכים ואינטרסים מתחרים. כך בוודאי בתחום המשפט הפלילי הנוגע באופן ישיר לזכותו של אדם - בין שהוא נאשם ובין שהוא נפגע עבירה - לכבוד, לחירות ולשלמות הגוף והרכוש" (פסקה 46)

41. על הרקע הזה התקבלה לא אחת הטענה כי לאחר חקיקת חוק המעצרים, לאור תוצאתו הקשה והפוגענית של הליך המעצר ועל רקע המציאות החוקתית, ניתן לפצות אדם אשר נעצר מעצר שווא גם בגין נזקים שאינם ממוניים ואשר עניינם בפגיעה בזכויות, בכבוד ובחירות הנגרמים כתוצאה ממעצר, ואין בית המשפט מוגבל לסכום הפיצוי הקבוע בתקנה 8(א) לתקנות הפיצוי, הקובעת פיצוי בגין אובדן השתכרות בלבד (מ"י (ב"ש) 12543-01-15 אבו סעלוק נ' משטרת ישראל - תחנת דימונה, 06.12.15; מ"י (חי') 6081-02-15 אלון נ' מדינת ישראל, 03.11.2015; צ"א 24231-06-21 סוויסה נ' משטרת ישראל - תחנתגלילות, החלטתי מיום 13.06.2021 ופירוט הדוגמאות בסעיף 53; מ"י 32349-02-22 בציר נ' תחנת משטרה - בני ברק, החלטתי מיום 03.04.2022).

42. המקרה שלפניי מדגים פגיעה קשה ומתמשכת בכבוד האדם ובצלם האנוש. החזקתו של המבקש, אדם הסובל מפוסט-טראומה, נעדר עבר פלילי, כשהוא כבול בתחנה למשך שעות רבות במצטבר, באופן משפיל ופוגעני, חסר אונים ונעדר כל יכולת תנועה - מצדיקה פסיקת פיצוי החורג מהקבוע בתקנות.

לאור כל האמור לעיל, אני מוצאת את עתירת ההגנה ראויה וסבירה ומורה למשיבה לפצות את המבקש בסכום של 5,000 ₪.

הפיצוי ישולם תוך 30 ימים מהיום שאם לא כן יישא ריבית והצמדה כדין.

המזכירות תעביר ההחלטה לקצין האח"מ המחוזי על מנת שיופקו הלקחים המתאימים.

תיק החקירה שהועמד לעיוני יוחזר ליחידה החוקרת, בתיאום עם מזכירות בית המשפט.

ניתנה היום, ט"ז שבט תשפ"ג, 07 פברואר 2023, בהעדר הצדדים.